

Zsarnóczai J. Sándor

Kína gazdasági összehasonlítása a világgazdaság fontosabb országaival

A Comparison of China and the Key Global Stakeholders

ÖSSZEFOGLALÁS

A fejlett országok megnövekedett államadósága erőteljes hatással volt a GDP növekedési ütemére, egyben az egy foglalkoztatottra eső GDP növekedési ütemének csökkenésére. Ezzel szemben egyes fejlődő országok jelentősen tudták csökkenteni államadóságukat. A kutatás célja elemezni az ebből a sajátos ellentmondásból adódó összefüggéseket, az államadóság növekedése milyen mértékben befolyásolja a GDP növekedési ütemét, és ugyanakkor az egy foglalkoztatottra eső GDP alakulása, összefüggésben a munkatermelékenységgel, milyen hatással van a gazdasági növekedésre. Az országok belső fogyasztásának csökkenése, ezáltal a belső megtakarítások és felhalmozások növekedése lehet a motorja a jövőbeni gazdasági fellendülés és az innovatív gazdasági és a modern technológiai fejlesztés számára. Kína visszafogott belső fogyasztása és jelentős mértékű megtakarításai hozzájárulnak a világgazdaság

számos térségének kedvezőbb gazdasági fellendüléséhez és egyben Kína világgazdasági térnyeréséhez is.

Journal of Economic Literature (JEL) kódok: H6, H68, F63, O11, O4, N15

Kulcsszavak: GDP-növekedés, államadóság, foglalkoztatás, munkatermelékenység, Japán

SUMMARY

The highly increased sovereign debts of advanced countries has had an impact on the growth pace of GDP and on the fall in GDP growth rate per employee. In contrast, certain developing countries have been able to significantly cut back on their sovereign debt to GDP. The purpose of this research is to analyse the correlations arising from this peculiar contradiction, to specify the extent of the impact of increase in sovereign debt on GDP growth pace, and to identify the ef-

DR. HABIL. ZSARNÓCZAI J. SÁNDOR CSc, a közgazdaság-tudomány kandidátusa (zsarnoczai@yahoo.co.uk)

fect of per employee GDP relative to labour productivity on economic growth. The future driver for an economic upturn, innovative business and modern technological development may be the reduction of domestic consumption resulting in increased savings and accumulation. China's low-key domestic consumption and considerable savings contribute to economic upturn in numerous regions of the world and to China's expansion in the world economy.

Journal of Economic Literature (JEL) codes: H6, H68, F63, O11, O4, N15

Keywords: GDP growth, public debt, employment, labour productivity, Japan

BEVEZETÉS

A kutatási téma aktualitását az adja, hogy a népesség növekvő foglalkoztatási aránya jelentős mértékben hat a népesség növekvő fogyasztására a nagyobb jövedelmekből következően, és ez egyben az életszínvonal emelkedését is mutatja. Azonban a foglalkoztatás mértékét jelentősen befolyásolja a beruházási aktivitáson keresztül az államadósság és ezzel összefüggésben a GDP növekedési üteme, amely jelentősen megváltozott a gazdaságilag fejlett országok esetében.

A fejlett országok növekvő államadóssága visszahatott a GDP növekedési ütemére és az egy foglalkoztatottra eső GDP növekedési ütemének csökkenésére. Ugyanakkor számos fejlődő ország nagymértékben csökkentette a GDP arányában mért államadósságát. A tanulmány azt elemzi, hogy a megnövekedett államadósság mennyiben befolyásolja a GDP növekedési ütemét, és az egy foglalkoztatottra eső GDP mértéke milyen hatással bír a gazdasági növekedésre. A tanulmány összehasonlítja Kína általános gazdasági helyzetét néhány gazdaságilag legfejlettebb országgal, az Egyesült Államokkal, Kanadával, az Egyesült Királysággal, Németországgal, Franciaországgal, Olaszországgal és Japánnal, vagyis a G7 országaival, továbbá a földrajzilag Kínához közel álló két fejlődő országgal, Indiával

és Dél-Koreával. Az elemzés a 2000 és 2016 közötti kutatási időszak néhány sajátos vonását emeli ki, elsődlegesen Kína és a fejlett országok viszonylatában. Az elemzés a Világbank, az ILO és az UNCTAD nemzetközi adatbázisára épül (2. táblázat; UNCTAD, 2017 és 2018).

Kínában alacsony volt az államadósság a GDP százalékában, amely többek között annak is köszönhető, hogy a kormányzati költségvetési deficitet közel tíz éven keresztül a GDP 3%-os szintjén belül tudták tartani. Emellett Kína az elmúlt harminc évben gyors gazdasági növekedést tudott elérni. Fontos nemzetközi tapasztalat az, hogy a gazdaság lassulása növeli az adósság kockázatát (bővebben lásd Xu–Zhang, 2014). Emellett a kínai gazdasági növekedéshez jelentős mértékben hozzájárultak a külföldi közvetlen beruházások (FDI, Foreign Direct Investments) is, amelyről bővebb elemzések is készültek (Gunby et al., 2016).

A gazdasági növekedés lényegesen függ a magántársaságok tevékenységétől, amelyet az adópolitika szabályoz: a közvetlen (direkt) adók csökkentése ösztönözheti a magánszektor beruházásait és további gazdasági tevékenységük növelésére (Zéman–Tóth, 2006).

ANYAG ÉS MÓDSZERTAN

A tanulmány a vizsgált országok gazdasági fejlesztési lehetőségeit elemzi a GDP-ben mért államadósság, az egy foglalkoztatottra eső GDP nagysága, a GDP növekedése, aránya, a munkatermelékenység és a foglalkoztatás alapján. A vizsgálat középpontjába a gazdaságilag legfejlettebb országok összehasonlítása került Kína gazdasági növekedésével és az általános gazdasági helyzetével. A nemzetközi adatbázist az ENSZ különböző szakosított szerveinek kiadványai adják: a World Bank (Világbank), ILO (ILO = International Labour Organization = Nemzetközi Munkügyi Szervezet) és az UNCTAD (UN Conference on Trade and Development = ENSZ Kereskedelmi és Fejlesztési Konferenciája). A munkatermelékenységet a nemzetközi

adatbázis a 2011-es évi USA-dollárral számolva, a vásárlóerő-paritás (PPP, Purchase Power Parity) alapján számították ki a 2017. évi adatok figyelembevételével.

KUTATÁSI EREDMÉNYEK

Mina (2015) véleménye szerint politikai garancia is szükséges a politikai kockázati szint csökkentésére és a kétoldalú szerződések megkötésére, amelyek biztosítják a tőkeáramlást a beruházások növelése céljából. Lentner megállapította az infláció csökkentésének fontosságát a gazdasági növekedés harmonikussá tételében. Az adók különböző formái, mint a kormányzati költségvetés bevételei, jelentős hatással vannak a költségvetési egyenleg alakulására, amely folyamatosan negatív is lehet, amely éppen ezért az EU-tagországok teljes államadósságát akkumulálhatja évről évre (Lentner, 2017). Szükség van tehát arra, hogy a kormányzati költségvetési mérleg egyenlege pozitív legyen (Lentner, 2015).

Más szerzők hangsúlyozzák a jól működő operatív bankrendszer és a bankkontrolling fontosságát, nevezetesen annak stratégiai kontrolltevékenységét, amelyek a fejlesztésekre, a szerkezeti és biztonsági kérdésekre irányulnak; leginkább a szerkezeti kockázatok, a szerkezetihozam-lehetőségek és a növekedési potenciálok tartoznak e körbe. A kontrolling segíti a vállalatokat, hogy a legjövedelmezőbb pénzügyi módszereket válasszák, és a legmagasabb szintű munkatermelékenységet ériék el a nemzetközi versenyképességük fokozása érdekében (lásd részletesebben Kalmár et al., 2015; Hegedűs-Zéman, 2016).

A gazdasági fejlődés – akár új álláshelyek létrehozásával, akár a környezetbarát, új zöld gazdaságfejlesztési politikával, például Kína új törvényi-jogalkotási rendszerével – megnyitotta az utat mind szélesebb formában a megújuló energiaforrások hasznosítása előtt. Kína nemzeti politikáinak a végrehajtása olyan fontosabb területeken történt, mint például az energiamegőrzési törvény a nemzeti energetikai prioritások

meghatározása vonatkozásában, amely ma-gában foglalja a helyi hatóságok ez irányú tevékenységét is. Ez hozta létre nemzeti és helyi szinten azt a pénzügyi alapot, amely meghatározza az adófizetéseket és a pénzügyi támogatásokat, ugyanakkor a kölcsönöket is az energiabiztonsági projektek megvalósítására, összekapcsolva ezeket a célokat újabb munkahelyek létesítésével (Government of China, 2008; Gál et al., 2016).

Természetesen a munkanélküliségi arány csökkentését eredményező beruházások elvezetnek a nagyobb energiafogyasztáshoz, amely új energiafogyasztási szerkezet kialakítását követeli meg Kínában is. Az energiafogyasztás gyors ütemben nőtt 2001 és 2011 között, közel 140%-kal, miközben az egy főre eső energiafogyasztás Kínában a nemzetközi átlag alatt volt, és az ország növekvő népessége, valamint energiaigénye továbbra is magas szinten maradt (China CDM Fund, 2011).

A magas szintű energiafogyasztás és elsősorban a fosszilisenergia-fogyasztás miatt a gáz kibocsátás erőteljesen megnőtt az utóbbi időben. Az 1971-es szintet 100%-nak alapul véve Kínában a gáz kibocsátás 650%-kal emelkedett, a többi ázsiai országban 568%-kal, míg Afrikában ez a növekedés 231%-os volt. Egészében véve a világ gáz kibocsátása duplájára emelkedett az 1971 és 2007 közötti időszakban. Annak ellenére, hogy Afrika jelentős gazdasági elmaradottsággal küzd, a gáz kibocsátásának mértéke meghaladja a világ átlagát (UNCTAD, 2014; Gan et al., 2016).

Miközben a gazdasági növekedés igényli a folyamatosan növekvő energiefelhasználást és az ehhez kapcsolódó gazdasági-pénzügyi stratégia kialakítását, ezzel egyidejűleg a nemzetgazdasági szintű pénzügyi stratégiát és a gazdálkodást vállalati szintre is ki kell terjeszteni, amelyben a vállalatvezetési, szervezési, tervezési és kontrollingfeladatoknak jól meghatározott célkritériumhoz kell kapcsolódnia, ezeknek pedig meg kell felelnie a növekvő tőketulajdonosi érdekeknek is (Hegedűs-Zéman, 2016). Szakemberek hangsúlyozzák a pénzügyi forrásokhoz,

1. táblázat: Az államadósság mértéke, az egy foglalkoztatottra eső GDP és az átlagos növekedési üteme 2000 és 2014 között Kínában és a G7-országokban

Országok	Átlagos államadósság mértéke a GDP %-ban, 2000–2014	Egy foglalkoztatottra eső GDP %-arányában, 2014, 2000 = 100	A GDP átlagos növekedési üteme, 2000–2014 (%)
Japán	190,3	13,3	0,83
Olaszország	121	9,2	0,22
Franciaország	83,3	2,9	1,3
Egyesült Államok	70	9,9	1,93
Egyesült Királyság	63,4	14,9	1,9
Németország	53,7	7,8	1,3
Kanada	50,5	8,7	2,2
Kína	11,5	109	9,6
Nagy jövedelmű országok	93,1	13,2	1,73
Világ	84,6	17,9	2,87

Forrás: Saját számítás a The World Bank, 2016, ILOSTAT, 2016, UNCTAD, 2014 alapján

2. táblázat: A munkatermelékenység és a foglalkoztatottak aránya egyes országokban 2017-ben

Országok	Munkatermelékenység 2017-ben (egy dolgozóra eső GDP, 2011-es árfolyamon, USA-dollár, vásárlóerő-paritás alapján)	A foglalkoztatottak aránya a teljes népesség százalékában, 15 éves kortól (2017, %)
Japán	73 231	57,2
Olaszország	94 095	42,7
Franciaország	95 218	49,3
Egyesült Államok	113 548	58,8
Egyesült Királyság	80 996	59,5
Németország	91 142	57,7
Kanada	85 024	60,6
Kína	26 919	67,3
Dél-Korea	2 308	58,7
India	17 462	52
Nagy jövedelmű országok	90 111	56,2
Világ	34 422	59,2

Forrás: Saját számítás az ILOSTAT adatbázisai alapján

a kormányzati költségvetéshez, a GDP-növekedéshez és a munkatermelékenységhez kapcsolódó fő szakmai ismeretek fontosságát, amelyek szükségszerűen kapcsolódnak

a foglalkoztatottak folyamatos továbbképzéséhez (Lentner, 2015).

Mina (2015) elemezte a tényleges munkatermelékenységgel összefüggésben a vállala-

latok bérhelyzetét, a foglalkoztatottak részére kifizetett bérek növekedését a foglalkoztatottak optimális munkatermelékenysége alapján, a foglalkoztatottak részesedését a vállalat gazdasági növekedésében és a jövőbeni előrehaladásában, a bérköltségek kifizetésének megfelelő ellenőrzését az egyéb további költségekkel és bevételekkel összefüggésben. A munkaerő munkatermelékenysége nagymértékben hozzájárul a vállalati versenyképesség erősítéséhez mind a világpiacon, mind a nemzeti piacokon. A szerző rámutat arra, hogy a munkaerővel összefüggésben más jellegű költségek is felmerülnek, mint például a munkaerő képzésének, a képzettségi szintjének és szakmai tudásának a bővítése. A foglalkoztatottak képzettségének és tudásának a növelése szélesíti a munkahelyi alkalmazásuk lehetőségét, a munkatermelékenységüket, a nők és a fiatal alkalmazottak könnyebb integrálódását a munkaerőpiacokon (Afonso-Jalles, 2013). A foglalkoztatott munkaerő szakmai képzettségi szintje, tudásának a bővítése gyengíti a foglalkoztatottak függőségét a szegénységtől és a foglalkoztatási viszonyuk megszűnésétől. A tanulmány fontos célja nemzetgazdasági szinten vizsgálni a termelés hatékonyságát a kutatásban szereplő országok esetében.

Kínában az egy foglalkoztatottra eső reál-GDP-növekedés jelentős volt, 2000 és 2014 között a 2000. évi 100%-os szintről 109%-kal növekedett, miközben a világszerte 17,9%-os értéket mutatott, az OECD-országok átlaga pedig csak 13,2% maradt. A teljes népességhez viszonyított foglalkoztatottak aránya 68,5% volt 2000 és 2014 között, vagyis Kínában a 25 év feletti korosztály foglalkoztatottjainak az aránya 9,5%-kal emelkedett, amely 58,3 millió főt jelentett, a 15 és 24 éves kor közötti foglalkoztatottak aránya zsugorodott 24,66%-kal, amely létszámban 30,7 millió főt jelentett ugyanebben az időszakban. Míg a 25 év feletti munkanélküliek létszáma 32,44%-kal nőtt, létszámban minimálisan 165,3 ezer fővel, addig a 15 és 24 éves kor közötti munkanélküliek száma nagyjából stagnált. A 15 és 24 év közötti foglalkoztatás

csökkenése kedvezőnek mondható, mert ezzel jelentős részük bekerülhetett a felsőoktatásba és a különböző szakmunkásképzési programokba is, csökkentve a viszonylagos szakmai munkaerőhiány mértékét az egyes gazdasági ágazatokban.

Az ILOSTAT szerint Kínában a foglalkoztatottak aránya a teljes népesség százalékában elérte a 67,3%-ot, ugyanekkor a világszerte 59,2% szinten volt. Ennek megfelelően 2017 végére Kínában a foglalkoztatottak aránya a teljes népességhez mérten csak minimálisan csökkent (2. táblázat). A nemzetközi adatok jól mutatják Kína kedvező gazdasági helyzetét, és a jelentős eltérést Kína és a többi fejlett ország gazdasági helyzete között. Ezt támasztja alá az, hogy Kínában a lakosság egészéhez mért magas foglalkoztatotti arány jóval felülmúlta a világszerte, és még ennél is jóval nagyobb mértékben a Japán, Franciaország, Olaszország és a két másik fejlődő ország, Dél-Korea, valamint India foglalkoztatotti arányát. Kanada, az Egyesült Királyság és az Egyesült Államok alig haladta meg a világszerte, ezzel is alatta maradván a kínai foglalkoztatotti szintnek (2. táblázat).

A 2000 és 2014 közötti időszakban a gazdaságilag legfejlettebb országokban – a G7-ekben – az államadósság a GDP százalékában jelentős mértékűvé vált, miközben a GDP növekedési üteme ebben az időszakban lelassult. Az államadósság jelentős mértékű nagysága jól mutatja, hogy a gazdasági növekedés finanszírozása mindinkább külső pénzügyi forrásokból, hitelből és nagymértékben külföldi finanszírozási forrásokból történt.

A fejlődő országok GDP százalékában mért államadóssága a 2000 és 2014 közötti időszakban lényegesen kisebb mértékű volt a gazdaságilag legfejlettebb országokhoz mérten. A legfejlettebb országokban az államadósság 190,3%-tól (Japán) 50,5%-ig (Kanada) alakult, a nagy jövedelmű, gazdaságilag fejlett országok átlagosan 93,1%-ot könyvelt el, amely a 84,3%-os világszerte mérten jelentősen magasabban alakult. A világszerte a fejlődő országok csökkenő államadósságából következik, amelyet jól érzékeltet az is, hogy

Kína évi átlagos államadóssága 11,5%-on maradt 2000 és 2014 között, amely jelentős mértékű gazdasági eredménynek tekinthető.

A GDP évi átlagos növekedési üteme azokban a fejlett országokban volt a legalacsonyabb, ahol a GDP százalékában mért államadósság a legmagasabbra kúszott. A G7 országai esetében, Japánban az államadósság 2000 és 2014 között évi átlagban 190,3%-ra emelkedett, míg a GDP növekedési üteme 0,83% volt ugyanebben az időszakban. Az Egyesült Államokban az államadósság a GDP százalékában csak 70%-ot mutatott, viszont 1,93%-kal megközelítette a kétszázalékos mértéket. Bár Németországban 53,7%-os értéket mutatott az államadósság, mégis 1,3%-os GDP-növekedést sikerült elérni, valamivel az amerikai növekedési szint alatt. Kanada viszont az 50,5%-os államadósságával 2,2%-os évi átlagos GDP-növekedési ütemet realizált. Kína ezzel szemben 2000 és 2014 között tartani tudta a 11,2%-os államadóssági szintet, míg ugyanezen időszakban 9,6%-os GDP-növekedési ütemet ért el. Kínában az egy foglalkoztatottra eső GDP %-arányában 109% volt, míg Japánban ez a mutató 13,3%, a G7 esetében pedig az Egyesült Királyság könyvelte el a legmagasabb mutatót 14,9%-kal (1. táblázat) (lásd bővebben Zsarnóczai–Bence, 2018).

Mindemellett a gazdaságilag legfejlettebb országokban a munkatermelékenység jelentős mértékben emelkedett, jóllehet azokban a fejlett országokban, ahol az államadósság mértéke a legnagyobb volt, ott a munkatermelékenység növekedési üteme gyengébbnek mutatkozott, mint azokban, ahol az államadósság mértéke a GDP százalékában jelentősen kisebb volt. Míg a munkatermelékenység (az egy dolgozóra eső GDP-ben, 2011-es USA-dollár árfolyamon, a vásárlóerő-paritás alapján) 2017-ben Kínában 26 919 USA-dollár volt, addig az Egyesült Államok ennek a 4,2-szeresét produkálta. Ebben jelentős tényező a fogyasztás mértéke, amely jóval magasabb a G7 országokban, mint Kínában. Kínában az erőteljes gazdasági növekedés még nem jelenti egyben a vásárlóerő-paritás nagyságát. A mun-

katermelékenység terén Japán 2,7-szeresen meghaladta a Kínában regisztrált értéket, figyelembe véve a jelentős mértékű fogyasztást is. Kínában a fogyasztás erősen visszafogott volt a világ legfejlettebb országaihoz és a világátlaghoz mérten (1. táblázat).

A fenti adatokból egyértelműen kiderül, hogy a 70-es évek japán csodája véget ért. Az 1970-es években Japán elsősorban a magas belföldi megtakarításokból és az alacsony szintű fogyasztásból adódóan tudta megvalósítani a magas innovatív gazdasági növekedést és az exportorientációs gazdasági stratégiát, és vált nemzetközileg versenyképessé. Ugyanakkor 2000 és 2014 között már a magas belföldi fogyasztás, az alacsony megtakarítás és az ebből fakadó alacsony gazdasági növekedés jellemezte a japán gazdaságot, mely jelentős mértékű külső, banki finanszírozást igényelt, adott esetben tetemes külföldi pénzforrások felhasználását.

Az adott ország belső gazdasági fejlődése, növekedése és innovatív korszerű technológiai fejlesztése a belső fogyasztás erőteljes visszafogásával lehetséges, végső soron a belső fogyasztás visszafogása a gazdasági fejlődés ára. Japán esetében jól körvonalazható, hogy a 2000-es évektől kezdődően, a 2010-es évek közepéig, a belső fogyasztás előtérbe kerülése jelentős tőkeerő-elvonással járt, amit a gazdasági versenyképességre és a fejlesztésre fordíthattak volna. Azonban az is tény, hogy a japán gazdaság jelentős mértékben hozzájárult az Egyesült Államok GDP-ben számolt államadósságának finanszírozásához, mely érték megközelítette a 20%-ot. Ez a jelentős belföldi fogyasztás és az amerikai államadósság finanszírozása vezetett a japán GDP átlagos növekedésének jelentős visszaeséséhez. Ezzel szemben Kína az Egyesült Államok GDP-ben számolt államadóssága finanszírozásának közel 40%-át biztosította, emellett Kína csökkenteni tudta államadósságát, 2000-től 2014-ig évi 11,2%-os átlagos szinten, miközben ez idő alatt a GDP évi átlagos növekedési ütemeként 9,6%-os értéket regisztráltak. Kína ezt a jelentős gazdasági teljesítményt a fogyasztás jelentős visszafog-

gásával tudta csak elérni, amit jól jellemez a munkatermelékenység mértéke (2. táblázat), mely komolyan elmarad a G7-országok munkatermelékenységi szintjéhez viszonyítva.

Fontos megemlíteni, hogy bár az Egyesült Királyság munkatermelékenységi mutatója háromszorosan múlja felül Kína ugyanezen adatát, az Egyesült Királyság 2012 decembereig nyilvánosságra hozott, GDP-ben mért államadóssága 530%-ot tett ki az Eurostat-adatak alapján, miközben Kína esetében ez a mutató csak 11,5% maradt. Az Egyesült Királyságban a belső fogyasztás jelentősen megugrott, nagyobb mértékben, mint ahogy a GDP növekedése ezt lehetővé tette volna, és ez vált nyilvánvalóvá a GDP-ben mért rendkívül magas államadósság esetében. Bár az Egyesült Királyság hivatalosan 2013 óta éves szintű adatot nem ad ki a nyilvánosságának, helyette csak az átlagos államadósságának mértékét adja meg a GDP százalékában, mely 63,4% a 2000 és 2014 közötti időszakra vonatkozóan. Bár az Egyesült Királyság államadóssága 2012-ben nagyon magas volt, az azóta eltelt időszak vélhetően rövid ahhoz, hogy ez jelentősen csökkenhessen. Nyilvánvaló, hogy az Egyesült Királyság a jelentős mértékű belső fogyasztási szint mellett nehezen is tudja csökkenteni az államadósságát. 2000 és 2014 között Görögország 147,7%-os évi átlagos államadósságot könyvelt el, Olaszország 121%-ot, Portugália 118,6%-ot (The World Bank, 2016; ILOSTAT, 2016; UNCTAD, 2014; 2018; Zsarnóczai–Bence, 2018).

Az Európai Unióban meglévő támogatási feltételek szigorúan előírják a GDP-ben mért államadósság szintjét, illetve a fizetési mérleg deficitjét, ennek nemteljesítése esetén lehetőség van a támogatások megvonására. A támogatások feltétele azért kötődik szigorúan az EU-tagországok gazdasági-pénzügyi helyzetéhez, mert romló pénzügyi helyzet esetén a támogatási összegeket a fizetési mérleg hiányának csökkentésére és az államadósság törlesztésére fordítják a tagországok, és nem pedig a támogatásokat célzó beruházásokra vagy feladatok teljesítésére. Valószínűleg ez okozhatta az Egyesült Ki-

rályság és Németország közötti feszültséget, amely végül az Egyesült Királyság EU-ból történő kilépéséhez vezetett, valamint az, hogy Kína közel 50 milliárd forintnak megfelelő amerikai dollár értékű beruházást hajtott végre az Egyesült Királyságban 2016 folyamán. Természetesen ezek a kínai beruházások nem annyira a brit államadósság csökkenését eredményezik, inkább a gazdasági élénkítést. A brit kilépés az EU-ból természetesen további jelentős külföldi tőkeérdekeltségű kivonást eredményezett már eddig is, amit a kínai beruházások önmagukban véve nem tudnak kellően ellensúlyozni. Az Egyesült Királyság jelentős gazdasági és pénzügyi nehézségei tartósan tűnnek, és messzire kerültek ezeknek a megoldásától.

Azt is fontos leszögezni, hogy Németország számára elsődlegesen az eurózónához tartozó EU-tagországok pénzügyi megsegítése lenne a fő cél, mivel az euró gyengülése kihatással lehet Németország pénzügyi helyzetének a romlásához. Németország részéről a migránsügy alapján nyújtott pénzügyi támogatások nem is annyira a migránsok megsegítésére irányulnak, mint inkább az eurózóna tagországainak pénzügyi stabilitásához kívánnak hozzájárulni.

KÖVETKEZTETÉSEK

A fejlett piacgazdaságú országok, ezen belül elsősorban a G7-országok és az eurózóna tagországai GDP százalékában mért évi átlagos államadósságának növekvő mértéke hozzájárult a GDP átlagos növekedési ütemének a csökkenéséhez, miközben néhány fejlett és a fejlődő országok – elsősorban Kína – államadóssága a GDP-ben mérve jelentősen csökkent 2000 és 2014 között, és ezáltal a GDP növekedésében komoly mértékű emelkedés következhetett be.

Továbbá az országok a belső fogyasztás csökkentésével, a belső megtakarítások, felhalmozások növekedésével érhetik el a gazdasági fellendülést, az innovatív gazdasági és a modern technológiai fejlesztést. Kína a mérsékelt belső fogyasztás és a kedvező

mértékű megtakarítások révén járul hozzá a világgazdaság számos térségének gazdasági fellendüléséhez. A hatalmas gazdasági teljesítményeket Kína a fogyasztás jelentős visszafogásával tudta csak elérni, amit jól jellemez a munkatermelékenység mérése, melyből kitűnik Kína elmaradása a vásárlóerő-paritás alapján a G7-országok munkatermelékenységéhez viszonyítva.

Kínában alacsony értéken maradt a GDP százalékában mért államadósság, amely többek között annak is köszönhető, hogy a kormányzati költségvetési deficitet közel tíz éven keresztül a GDP 3%-os szintjén belül tudták tartani. Emellett Kína az elmúlt harminc évben gyors gazdasági növekedést tudott felmutatni. Fontos nemzetközi tapasztalat az, hogy a gazdaság lassulása növeli az adósság kockázatát. A kínai gazdasági növekedéshez jelentős mértékben hozzájárultak a külföldi közvetlen beruházások is.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Afonso, Antonio – Jalles, Joao T. (2013): Growth and Productivity: The Role of Government Debt. *International Review of Economic and Finance*, Vol. 25, 384–407, <https://doi.org/10.1016/j.iref.2012.07.004>.
- China CDM Fund (2011): *Annual Report 2011*. China CDM Fund, Beijing.
- Ellis, Linden (2008): Efforts in Moving towards a Low Carbon Future: China's Energy Conservation and Renewable Energy Laws. The Wilson Centre, February 13.
- Gan, Quan – Asmi, Bahaa – Zéman, Zoltán (2016): Indicators of the World Bank for Environmental Conservation. *Economics And Working Capital*, No. 3–4, October, <http://eworkcapital.com/indicator-of-the-world-bank-for-environmental-conservation/>.
- Gál, Zsolt – Zsarnóczai, J. Sándor – Asmi, Bahaa (2016): Green Policy in East Asian and Pacific Region. *Economics And Working Capital*, October 2016, <http://eworkcapital.com/green-policy-in-east-asian-and-pacific-region/>.
- Government of China (2008): China's Policies and Actions for Addressing Climate Change. Information Office of the State Council of the People's Republic of China, October, www.gov.cn/english/2008-10/29/content_1134544.htm.
- Gunby, Philip – Jin, Yinghua – Reed, W Robert (2017): Did FDI Really Cause Chinese Economic Growth? A Meta-Analysis. *World Development*, Vol. 90, 242–255, <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2016.10.001>.
- Hegedűs Szilárd – Zéman Zoltán (2016): Tőkeszerkezeti elméletek érvényesülésének vizsgálata a hazai önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok körében. *Statisztikai Szemle*, 94. évf., 10. sz., 1032–1049, <https://doi.org/10.20311/stat2016.10.hu1032>.
- ILOSTAT (2016): Employment-to-population ratio. ILO modelled estimates, Nov. 2016. www.ilo.org/ilostat/faces/oracle/webcenter/port-alapp/pagehierarchy/Page3.jspx?MBL_ID=7.
- Kalmár Péter – Zéman Zoltán – Lukács János (2015): Bankkontrolling marketing szemléletben – alkalmazott statisztika a kontrolling szolgálatában. *Hitelintézeti Szemle*, 14. évf., 4. sz., 108–123.
- Lentner Csaba (2015): Az új magyar állampénzügyi rendszer – történeti, intézményi és tudományos összefüggésekben. *Pénzügyi Szemle*, 60. évf., 4. sz., 458–472.
- Lentner Csaba (2017): New Concepts in Public Finance After the 2007-2008 Crisis. *Economics And Working Capital*, No. 3–4, December, 2–14.
- Mina, Wasseem (2015): Political Risk Guarantees and Capital Flows: The Role of Bilateral Investment Treaties. *Economics*, Vol. 9, No. 2015-26, 1–38, <http://dx.doi.org/10.5018/economics-ejournal.ja.2015-26>.
- UNCTAD (2014): *World Investment Report 2014. Investing in SDGs: An Action Plan*. UNCTAD, https://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2014_en.pdf.
- UNCTAD (2018): Handbook of Statistics. United Nations, https://unctad.org/en/PublicationsLibrary/tdstat43_en.pdf.
- The World Bank (2016): *World Development Indicator, 2016*. The World Bank, <http://documents.worldbank.org/curated/en/805371467990952829/pdf/105051-PUB-ADD-DOI-ISBN-PUBLIC-World-Development-Indicators-2016.pdf>
- Xu, Jianguo – Zhang, Xun (2014): China's Sovereign Debt: A Balance-Sheet Perspective. *China Economic Review*, Vol. 31, 55–73, <https://doi.org/10.1016/j.chieco.2014.08.004>.
- Zéman, Zoltán – Tóth, Márk (2006): Werkplanung und Messmethoden von traditionellen Finanz- und Rechnungswesen. *Controlling*, Sonderausgabe, 26–28.
- Zsarnóczai, J. Sándor – Bence, Ottó (2018): Environmental Economics in EU and Hungary in 2010s. *Economics and Working Capital*, No. 1–2, 6–14.